



Městská knihovna v Praze

BALADA O ŽALÁŘI V READINGU

Oscar Wilde



Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna



Městská knihovna v Praze



Balada o žaláři v Readingu

Oscar Wilde

Přeložil František Vrba

Znění tohoto textu vychází z díla [Balada o žaláři v Readingu](#) tak, jak bylo vydáno v Brně nakladatelstvím Doplněk v roce 2011.

§

Text díla (Oscar Wilde: Balada o žaláři v Readingu), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.



Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 ze 7. 1. 2019.



OBSAH

I 7

II 11

III 14

IV..... 23

V 29

VI..... 33

In memoriam

C. T. W.,

kdysi vojína královské jízdní gardy,

obit ve vězení J. V. v Readingu,

Berkshire,

7. července 1896

I

Červený kabát vzali mu —
krev s vínem, to byl nach,
v jakém ho našli s nebožkou,
krev s vínem na rukách
našli ho s tou, co miloval
a zabil v poduškách.

Pak v sešlé šedi chodíval
tou naší věznicí,
na hlavě čapku se štítkem,
krok lehce tančící,
v očích však nikdy jsem neviděl
tak strašnou tesknici.

Nikdy jsem ještě neviděl
tak roztoužený žal
v pohledu na pruh blankytu,
co se nám nebem stal,
na každý mráček stříbrný,
když v dál se rozplýval.

Já v jiném kruhu zoufalců
dokola šlapal tu
a říkal jsem si, jakou ten
má splatit útratu,
když za mnou někdo zašeptal:
„Ten dostal kravatu.“

Ach Kriste! Náhle vrávoral
i vězeňský náš val
a krunýř nebe nad hlavou
jak žhavá ocel plál;
a já, ač duše ztrýzněná,
svou trýzeň nevnímal.

Já chápal jenom, co ho štve
jak neúprosný chrt,
ty jeho oči tesklivé
po lásce, kterou škrt:
on zabil to, co miloval,
a teď ho čeká smrt.

* * *

A přece každý na světě
svou lásku zabíjí,
ten vraždí hořkým pohledem,
ten sladce opíjí,
sketa ji vraždí polibkem,
muž mečem vraždí ji.

Někdo ji vraždí, když zestárne,
a někdo v mládí už;
někdo ji škrtí chlípností
a někdo zlatem; muž,
co chce, aby dřív vychladla,
z milosti vezme nůž.

Ten má rád málo, ten přespříliš,
ten kupčí, ten si hrá;
ten při svém činu nevzdechne,

ten slzy utírá;
ač každý vraždí lásku svou,
ne každý umírá.

Nezmírá smrtí potupnou
v ten den, který se mstí,
necítí smyčku na hrdle
a temné kukly stín
a propadlo a prudký pád
do prázdné propasti.

A nestřeží ho tichá stráž
po celou noc i den,
ať vězeň klesá v modlitbě
či pláčem přemožen,
stráž, aby sám snad nevyrval
žaláři jeho žeň.

S úsvitem vzbuzen nevidí
tři strašné postavy:
posupný šerif, bílý kněz,
ten kaplan třaslavý,
a ředitel jak bledá smrt
se v lesklé černi skví.

A neobléká rubáš svůj,
když nic už nezbyvá
a doktor třeští zrak a tak
hltá smrt zaživa,
zatímco tikot hodinek
hřmí jako kladiva.

Nezná tu žízeň palčivou,
co hrdlo protrýzní,
než vejde v rukavičkách kat
a vyléčí ho z ní:
spoutá ho třemi řemeny,
že navždy dožízí.

Neslyší s hlavou skloněnou
své vlastní rekviem,
a dosud živý, necítí
tu hrůzu v srdci svém,
když potká vlastní rakev svou
v tom koutě ohavném.

A necíví, jak vzduch se chví,
sklem z malých tabulek,
rty beze slin neprosí stín
o ztišující lék,
na jeho tvář nevtiskne lhář
Kaifáš svůj polibek.

II

Šest týdnů v šerém hábitu
chodíval věznicí,
na hlavě čapku se štítkem,
krok lehce tančící,
v očích však nikdy jsem neviděl
tak strašnou tesknici.

Nikdy jsem ještě neviděl
tak roztoužený žal
v pohledu na pruh blankytu,
co se nám nebem stal,
kde rozevláté beránky
míjely v širou dál.

Nespíнал ruce jak bláhovec,
jenž rozrazit chce kruh
a volá klamnou naději
do sluje temných tuch;
on jenom vzhlížel ke slunci
a sál jen ranní vzduch.

Nespíнал ruce, neplakal,
nemarnil zbytek sil,
sál vzduch jak nápoj léčivý,
tak jako devětsil;
plnými doušky slunce sál,
jako by víno pil.

A já i každý zoufalec,
co v kruhu šlapal tu,
zapomněl, jakou tady sám
má splácet útratu,
a zíral jen, že tenhleten
má dostat kravatu.

A bylo zvláštní vidět ho,
jak lehce šlape kruh,
a bylo zvláštní sledovat,
jak lačně pije vzduch,
a bylo zvláštní pomyslet,
jaký on splatí dluh.

* * *

Vždyť dub i jilm se zelená,
když lístky rozvine,
kmen smyčky však, ten naopak
ohryzán hady schne
a dříve nevydá svůj plod,
než člověk zahyne.

Výš, stále výš a k nebi blíž
se každý namáhá,
kdo ale chce stát v oprátce,
když k stropu dosahá,
a naposled uvidět svět
tou smyčkou pro vraha?

Půvabně tančit při houslích
je krásné v životě
a při flétnách a v lásky hrách

se vznášíš v gavotě,
končí však sen, když roztančen
se klátíš v prázdnotě.

Tak jsme ho denně vídali
s úzkostí temných tuch
a dohadů, zda někdo z nás
zaplatí stejný dluh:
nevíme, žel, kam do pekel
zbloudí náš slepý duch.

* * *

A pak už mrtvý nepřišel
tam na dvůr dolů k nám,
a já jsem věděl, že šel vstříc
v té strašné kobce tmám
a v božím světě že se s ním
už nikdy neshledám.

My střetli se jak při bouři
dva vraky beze jmen,
však slovo jsme si neřekli,
co také říkat jen!
Vždyť nesvedla nás svatá noc,
leč hanbyplný den.

Vězeňský val nás oba spjal,
co chtěl by desperát —
svět oba dva nás vydědil,
Bůh přestal mít nás rád,
a krutý mlýn, ten třidič vin,
nás vtáhl do tenat.

III

Z vysokých stěn je vystavěn
vězeňský šerý dvůr,
a tady stál, než dodýchal,
pod nebem plným chmur —
aby se sám snad nezabil,
vždy v dohledu dvou stvůr.

Či se strážemi proseděl
úzkostnou noc i den,
ať třeba klesal v modlitbě
či pláčem přemožen:
hlídali, aby nevyrvál
oprátce její žeň.

Ředitel kázeň ctil a řád
a nikdy neobměk,
a smrt jen vědecký je fakt,
jak doktor zase řek,
a kaplan dvakrát každý den
odemlel traktátek.

A denně kouřil dýmky dvě
a piva dvě si dal
a jeho rezolutní duch
se nikdy nelekal,
ba často říkal, jak je rád,
že kat je opodál.

Dozorci však se neptali,
proč tak rád hrobaří;
vždyť jestli kdos už má ten los
a hlídá v žaláři,
musí mít ústa na zámek
a masku na tváři.

Jinak by možná soucitně
chtěl podat útěchu;
co může chtít však lidský cit
v mordýřském pelechu
a čím by chtěl v tom pekle cel
být duši k prospěchu?

* * *

Kruh zoufalý jsme šlapali
v defilé kašparů!
Vzal všechno d'as, vždyť všechny nás
chyt d'ábel do spárů:
leb dohola, dál dokola,
dál dělat maškaru!

My cupovali provazy
s nehty až do krve
a do lesku jak od blesku
cídili mříže své
a kartáčem jsme drhli zem
posté a poprvé.

Šili jsme pytle, tloukli štěrk
a tepali jsme cín
a krákali jsme chorály

a šlapali jsme mlýn,
jenomže na dně srdcí všech
strach ležel jako stín.

Tak tichý strach, že den se táh
jak vlna v chaluhách,
a každý jsme už zapomněl,
jak trpký los má vrah,
až jednou, když jsme z práce šli,
hrob zel nám na dosah.

Se zívající tlamou zel
kořisti lačný chřtán;
blátivý kal po krvi řval
ve zprahlý dvorku lán:
než světlo dne se rozbřeskne,
muž bude katu dán.

Přešli jsme dál a duši rval
nám Soud a Smrt a Strach;
kat s kufříkem se zlodějsky
v soumraku dovnitř vtáh,
a každý z nás se hrůzou třás
přes vlastní hrobky práh.

* * *

Té noci pustou prázdnotou
táh v dlouhých chodbách děs,
někdo se krad v železný hrad,
ač nebyl slyšet hles,
a mřížemi z bezhvězdne tmy
nahlížel bledý běs.

On spal a snil, tak jako by
v líbezných lukách spal,
a strážný, když ho viděl spát,
zaboha nechápal,
jak může snít tak sladkým snem,
když kat je opodál.

Nespí však spáč, když zmoh jej pláč,
ač nikdy neplakal;
my — blázni, lotři, taškáři —
my bděli dál a dál:
smuteční sněm, kde navzájem
nás trýznil cizí žal.

* * *

A cítit vinu druhého
je cítit Boží hněv:
meč hříchu vbod nám v duši hrot,
jed vnik nám do všech cév,
a naveskrz žhnul proud těch slz
za jím prolitou krev.

A strážci v botách plstěných
u dveřních špehýrek
viděli, jak i darebák
v modlitbě na zem klek,
a žasli jen, proč kleká ten,
kdo neklečel už věk.

My protrchlili celou noc
nad mrtvým v modlitbách
a černý fábor půlnoci

byl fábor na marách
a trpký nápoj, s vínem žluč,
výčitkou tvář nám stáh.

* * *

Pěl šedý kohout, rudý pěl,
a ne se rozbřesknout,
a hnusný hnus a hrůzy hrůz
pronikly každý kout,
a každá moc, jež děsí noc,
se nám šla vyšklíbnout.

Ten jejich bál se kolem hnál
do tmy a zase z tmy,
ten karneval se luně smál
posunky pantomim,
tak s grácií, jež zabíjí,
šly na sněm fantómy.

Stín stíhal stín a příšera
šklebivou příšeru,
dál vířil rej a hrozný frej,
dál hráli tu svou hru,
ach proklatí, jak v závratí,
jak písek ve větru!

Krouživý let těch piruet
se vznášel na špičkách,
však píšťaly nám vřískaly
do uší děs a strach
a ryčný zpěv až mrazil krev:
zpěv tomu na marách.

*„Je širý svět,“ — ten křik se zved —
„když pouta nechřestí,
a někdy snad lze kostky hrát
a věřit ve štěstí;
však prohrává, kdo s hříchem hrá
v pelechu neřestí!“*

* * *

Ty maškary a kašpary
nebyly přelud z par:
ne, pro nás, které uchvátil
okovů tvrdý spár,
byly jak strašná skutečnost
a měly pevný tvar.

Dál cupkaly a dupkaly
a točily se k nám,
špulily rty jak kokoty
a hupkaly sem tam:
ten škleb a smích tlam výsměšných
nám přispěl k modlitbám.

* * *

Ač začal jitřní vítr lkát,
dál plynul noci proud,
a její stav tkal šera háv
a nepřestával snout
a v modlitbách nás jímal strach,
že se dnem přijde soud.

A vítr lkal, když oblétal
kol mřížovaných bran,
a vteřin plaz, když míjel nás,
jen jitřil bolest ran,
plač, větre, plač, zač jenom, zač
nám vládne tenhle pán?

A konečně jsem viděl stín
na obílených zdích,
stín mříže jako z olova,
když nad pryčnou se mih:
to v širém světě strašlivě
vzplál úsvit v červáncích.

* * *

Své cely zametli jsme v šest
a v sedm byl zas klid,
leč vanutí zlých perutí
zmrazilo všechen cit:
to smrti pán byl vstoupil k nám
a přišel usmrtit.

Nepřijel v rudém purpuru
s běloušem jako král;
kus provazu a propadlo
měl jako arzenál;
oprátkou, žel, ten hlasatel
tajně se vraždit bral.

* * *

Jak v bažinách, když lidi strach
z neznáma rozchvěje,
takový strach nám hrdlo stáh
a přibouch veřeje,
a ve všech něco zemřelo:
zemřela naděje.

Vždyť spravedlnost člověka
neuhne ze svých drah:
slabé i silné zabíjí
a rozdrť je v prach,
železnou patou zabíjí,
obludný otcovrah.

* * *

My úder osmé čekali
bez vláhy zprahlým rtům:
vždyť osmé ráz je sudby hlas
a vede v d'áblův dům
a na provaz, co zlomí vaz
silným i slabochům.

A tak jsme tedy seděli
a čekali jsme jen
to znamení, jak zmámení
a ztuhlí na kámen,
leč ze všech sil tep srdcí bil
jak blázen na buben.

* * *

Až hodin hlas pak vytrh nás
a dochvěl se jak flór
a hrozný kvil se v jedno slil,
zoufalý vězňů chór,
tak v poušti kvílí nešťastník,
kterého vraždí mor.

A my jak v hrozném vidění,
vtěleném v krystal snu,
viděli smyčku z konopí
se houpat na břevnu:
když chtěl se kát, modlitbu kat
mu zadrh do stenu.

A bolest toho výkřiku
tím spíše rvala mne,
výčitek hrot a hořký pot
jsem znal i za jiné:
kdo žije více životů,
i víckrát zahyne.

IV

V kapli se nikdy nekoná
mše ve dnech poprav:
kaplan je příliš unaven,
či tvář má bez barvy,
či v očích nesmíme mu číst,
co vepsáno tam tkví.

Až k poledni nás zavřeli,
pak zvon se rozezněl
a strážní klíči chřestíce
odemkli dveře cel,
a my jsme vyšli, každý sám,
jak z brány do pekel.

Vyšli jsme ven na boží vzduch,
leč divně smutnící:
jeden byl bílý, druhý zšed
jakoby v zimnici
a v očích nikdy neviděl
jsem tuhle tesknici.

Nikdy jsem ještě neviděl
tak roztoužený žal
v pohledu na pruh blankytu,
co se nám nebem stal,
na bezstarostné obláčky,
co volně pluly v dál.

Některé z nás však svědomí
tížilo jako jho;
těm říkal cit, že na smrt jít
by měli za něho:
on zabil živou — oni však
zabili mrtvého.

A ten, kdo hřeší podruhé,
mrtvého volá zpět,
nutí ho znovu z hrobu vstát,
do nových štve ho běd,
nutí ho znovu krvácet,
a marně krvácet.

* * *

Jak šašci v hadrech obludných
se znaky divných střel
asfaltem dvora dokola
každý jsme mlčky šel,
mlčky jsme šlapali dokola
a každý oněměl.

Mlčky jsme šlapali dokola
a pustou hlavou táh
při pomyšlení na tu věc
jak strašný vítr strach,
hrůza se nesla před námi
a děs lpěl na patách.

* * *

Dozorci pyšně kráčeli,
hlídači tupých stád,
nesli se v plné parádě,
sváteční měli šat,
co dělali však, po vápně
na botách bylo znát.

Hrob totiž nebyl už, kde dřív
zívala tlama zlá:
hromádka bláta, písku hrst
ho u zdi zakryla,
a pod tím vápno žíravé,
mrtvého mohyla.

Náhrobku, jak má chudák ten,
se nedostane všem:
v žalářním dvoře, nahého,
jej zahrabali v zem,
kde leží s pouty na nohou
v rubáši plamenném.

Žíravé vápno bude mu
maso a kosti žrát,
masíčko ve dne, v noci zas
ohryže křehký hnát;
masíčko teď a kůstky pak —
leč srdce napořád.

* * *

Tři roky ta zem zůstane
beze všech sazenic,
tři roky bude jalová
a neurodí nic,

jen udiveným nebesům
se bude dívat vstříc.

Myslí se, že by srdcem svým
otrávil setbu vrah.

Lež! Lepší, nežli člověk ví,
je boží země prach,
bělost by byla bělejší
a rudší růží nach.

Nech rudou růst mu růži z úst
a bílou ze srdce!
Vždyť kdo z nás ví, kde Kristovi
se provést zázrak chce,
když papež viděl rozkvést hůl,
suchou hůl mudrce?

* * *

Bílým a rudým růžím však
nepřeje vězení,
a tak tu kolem vidíme
jen škvár a kamení:
vždyť květiny jsou známý lék
na lidská trápení.

Tak nepadá, list po lístku,
bílý a rudý květ
na bláto s pískem u té zdi,
tak nelze povědět
otrokům vin, že Boží syn
za celý umřel svět.

* * *

Ač hrozná hradba vězení
svírá ho ve svůj kruh,
a pro ta pouta nemůže
jít ven, na noční vzduch,
a jenom plakat, plakat smí
v nesvaté zemi duch,

přece má klid, ten ubožák,
má klid — vždyť nezná nic,
nemá tam důvod k šílenství
a k hrůze z polednic,
a nevidí tam na slunce,
nevidí na měsíc.

* * *

Jak zvíře, tak ho věšeli,
a potom do té tmy
mu nedopřáli rekviem
nad jeho mukami;
zhurta ho na dvůr vynesli
a vrhli do jámy.

Svlékli ho z šatů plátěných
masačkám napospas,
naběhlý krk a skelný zrak,
to pro ně byl jen špás,
tak jak ten hrob, teď' beze stop,
když zlomili mu vaz.

Nad tímhle hrobem bezectným
pak kaplan neklečel
a nedali tam Kristův kříž,

co hříšným přijít měl —
i když byl jistě jeden z těch,
co Kristus spasit chtěl.

Vše v pořádku — vždyť dokonal
jen předurčenou pout';
a v puklou urnu lítosti
slz cizích skane proud,
slz vyvrženců, kteří v nich
nemohou spočinout.

V

Já nevím, jestli zákony
jsou správné nebo ne,
my vězni víme jenom to,
že zdi jsou přepevné
a každý den je jako rok
vždy s rokem místo dne.

A vím, že každý zákon z těch,
co člověk lidem dal
od dob, kdy bratra zabil Kain
a světem zavlád žal,
vždy šetřil plevy, zrno však
fukarem rozfoukal.

A ještě vím — a to bych rád
chtěl sdělit se všemi:
z hanebných cihel stavějí
žaláře na zemi,
a Bůh aby tam neviděl,
sepnou je mřížemi.

Mříž kalí světlo měsíce
a špiní slunka svit,
a vědí dobře, nač ta mříž;
má v jejich pekle skrýt,
co Boží ani lidský syn
by neměl objevit!

* * *

Tak jako blín jen podlý čin
bují v tom ovzduší
a všechno dobré v člověku
se jenom rozruší
a zoufalství je žalářník
těžkých vrat pro duši.

Moří tu děti zděšené,
že do noci zní pláč,
pro blázny, starce, nemocné
tu mají karabáč,
někdo tu šílí, všichni schnou —
a nikdo neví zač.

Každá z těch cel, kde z nás kdo dlel,
je díra prašivá,
odporný puch tu kazí vzduch
a vraždí zaživa,
stroj lidství, ach, je drcen v prach,
jen chlípnost přežívá.

Ve slané vodě, co pijeme,
nám plave hnusný hlen,
naš hořký krajíc křídou je
a vápnem promísen,
a divý hlas, jenž volá čas,
nám plaší z víček sen.

* * *

Ať hryže se však s žízní hlad
jak hadi spletení,
my nedbáme, co žvýkáme,

horší je mrazení,
mráz v srdci, který za noci
je mění v kamení.

Půlnoc se ve všech srdcích tmí
a soumrak v nitru cel,
točíme klikou, provaz rvem
zavřeni do pekel,
a ticho ještě hrozněj zní,
než z bronzu zvon by zněl.

Nikdo nám nikdy nepoví
pár lidských, vlídných slov,
oko, co hlídá špehýrkou,
je tvrdé jak ten kov;
kdo vzpomene, jak vadneme
a schneme pro hřbitov?

Tak víme v železech života,
co hanba znamená;
ten kleje, jiný naříká,
ten sotva zasténá,
však Boží láska rozlomí
ta srdce kamenná.

* * *

A srdce puklá v žaláři
jsou jako střep a rum
schránky, jež dala, rozbita,
svůj poklad nebesům
a vdechla vůni nejsladší
v nečistý lepry dům.

Ach, šťasten, komu pukne hrud'
a komu mír je přán!
Jak jinak smyt by mohl být
hřích a jak vymazán,
kudy než srdcem zlomeným
by vstoupit mohl Pán?

* * *

A on, naběhlý, zrudlý krk
a skelně zíraje,
dlaň čeká svatou, jež uvedla
i lotra do ráje;
pro srdce puklá lítostí
Bůh věčná láska je.

Tři týdny jen mu zákon dal,
než zaplatil svou daň,
tři krátké týdny, v kterých měl
vyléčit duši z ran
a omýt ruku krvavou,
ruku, co zvedla zbraň.

V krvavých slzách tu ruku myl,
ruku, v níž čepel zdvih,
neboť jen krev smýt může krev,
jen slzy zhojí hřích,
tak zbled i stín Kainových vin
v Beránkův padlý sníh.

VI

V žaláři města Readingu
je jáma potupy;
tam šírá zuby plamenným
nebožák mrtvý spí;
na těle, v hrobě bez jména,
mu žhavý rubáš lpí.

Než Kristus k soudu zavolá,
nechte ho v klidu spát,
netřeba slzí bláhových
či marných vzdechů snad:
ten člověk zabil lásku svou
a musel odpykat.

A každý člověk na světě
svou lásku zabíjí,
ten vraždí hořkým pohledem,
ten sladce opíjí,
zbabělec vraždí polibkem,
muž mečem vraždí ji.

Oscar Wilde

Balada o žaláři v Readingu

Edice Klasická světová poezie

Překlad František Vrba

Ilustrace na obálce Modest Durnov

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání

Verze 1.0 ze 7. 1. 2019

ISBN 978-80-7602-452-6 (epub)

ISBN 978-80-7602-453-3 (pdf)

ISBN 978-80-7602-454-0 (prc)